

Finansinspektionens allmänna råd om teckningsrisker och återförsäkringsrisker i försäkringsföretag;

beslutade den 17 mars 2011.

Finansinspektionen lämnar följande allmänna råd.

Tillämpningsområde

Dessa allmänna råd gäller för hantering av teckningsrisker och återförsäkringsrisker i försäkringsföretag, och omfattar såväl direkt försäkring som mottagen och avgiven återförsäkring. De allmänna råden behandlar i huvudsak skadeförsäkring, men avser i tillämpliga delar all slags försäkring.

Teckningsrisker och återförsäkringsrisker avser dels renodlade försäkringsrisker, dels risker som kan uppstå i den administrativa hanteringen. Råden behandlar båda dessa slag av risker, vilka inte är förutsedda vid premiesättningen.

System för att identifiera, kontrollera och följa upp risker kan utformas på olika sätt i olika företag. De allmänna råden är därför generellt utformade. För t.ex. försäkring som grundar sig på kollektivavtal är råden om teckningsinstruktioner, riskbedömning och premiesättning endast delvis tillämpliga.

Utgångspunkten för dessa allmänna råd är kravet i 2 kap. 4 § och 14 kap. 2 § försäkringsrörelselagen (2010:2043) på att verksamheten i ett försäkringsföretag drivs i enlighet med försäkringsrörelselagen och andra författningar som reglerar företagets verksamhet.

Definitioner

I dessa allmänna råd avses med

cedent: direktförsäkringsföretag som hos ett annat försäkringsföretag återförsäkrar en större eller mindre del av sin direktförsäkringsaffär,

retrocedent: försäkringsföretag som hos annat försäkringsföretag återförsäkrar större eller mindre del av sin mottagna återförsäkringsaffär,

EML (Estimated Maximum Loss): den maximala skada som vid en och samma skadehändelse bedöms kunna drabba ett försäkringsobjekt (eller flera objekt vid *kumul*),

EML-genombrott: en skada som blev större än vad som bedömdes vid EML-beräkningen,

kumul: risk för sådan skada som betingas av riskkoncentration, t.ex. genom att flera försäkringsobjekt ligger så nära varandra att försäkringsgivaren vid en och samma skadehändelse riskerar att drabbas av skada på flera sådana objekt, och

moturvalsrisk: effekt av sådan utformning av premiesättningen att dåliga risker gynnas på bättre riskers bekostnad, vilket bl.a. medför att riskgruppens samlade skadeutfall efter hand försämras.

Styrning

Ett företags styrelse bör fastställa riktlinjer (policy) som överensstämmer med bolagsordning/stadgar och verksamhetsmål. Riktlinjerna bör omfatta såväl direkt försäkring som mottagen återförsäkring, och bör inom ramen för företagets verksamhet syfta till en tillfredsställande riskspridning och en i övrigt lämplig sammansättning av försäkringsbeståndet med hänsyn till företagets solvens.

Styrelsen bör när det gäller avgiven återförsäkring fastställa ett återförsäkringsprogram som är anpassat till företagets egna risktäckningsresurser och som i övrigt överensstämmer med företagets verksamhet och riktlinjer för tecknande av försäkring.

Oförutsedda risker bör så långt som möjligt minimeras genom de riktlinjer och regelsystem för försäkringshanteringen som upprättas i försäkringsföretagen.

Riktlinjerna bör löpande ses över och anpassas till förändringar i verksamheten.

Teckningsrisker

Oförutsedda risker kan uppstå på grund av brister vid tecknande av försäkring. Bristerna kan medföra dålig riskspridning eller för stor riskkoncentration inom vissa branscher. Bristerna kan också medföra att risker felkategoriseras och de därmed åsätts premier som är beräknade att täcka risker av annan typ av försäkringsbestånd. En felkategorisering kan dessutom medföra felaktig återförsäkring och därmed högre självbehåll än vad som avsetts.

Oförutsedda risker kan även uppstå om det vid tecknande av försäkring inte säkerställs att återförsäkringsavtäckning finns i den utsträckning som förutsätts i återförsäkringsprogrammet.

Teckningsinstruktioner

Styrelsen bör se till att det för varje försäkringsklass eller riskgrupp finns teckningsinstruktioner som överensstämmer med företagets riktlinjer. Teckningsinstruktioner bör omfatta följande.

Teckningslimiter och beslutsordningar

Teckningsinstruktionerna bör innehålla generella teckningslimiter inom alla de områden som instruktionerna omfattar. De bör också omfatta

– maximalt bruttoåtagande per risk, bedömd maximal skada (estimated maximum loss, EML), där hänsyn tas bl.a. till företagets solvens, likviditet och den återförsäkringskapacitet som bedöms vara tillgänglig,

- självbehållsgräns per försäkringsklass, riskgrupp eller enskilda risker som överensstämmer med företagets återförsäkringsprogram,
- beslutsordningar för tecknande av försäkringar, och
- teckningslimiter som beaktar enskilda befattningshavares ansvarsställning och kompetens.

Registrering av försäkringar

Företaget bör upprätta system och rutiner för registrering av samtliga försäkringar. Registrering bör ske genast. Teckningsinstruktionerna bör innehålla uppgift om vilka rutiner företaget har fastställt för registrering av försäkringar.

Företagets teckningsinstruktioner bör utformas så att registrering av tecknade försäkringar säkerställs.

Av registreringen bör det framgå försäkringstyp, premiepåverkande faktorer, engagemangets storlek, EML-belopp, självbehåll samt återförsäkring. Systemet bör vara uppbyggt så att en effektiv kumulbevakning kan upprätthållas. Vidare bör systemet vara uppbyggt på ett sådant sätt att nödvändiga uppgifter för att ta fram en riskprofil i försäkringsbeståndet finns tillgängliga.

Hantering av försäkringsakter

Teckningsinstruktionerna bör ange den dokumentation som ska finnas i försäkringsakter av förhållanden som är relevanta för bedömningen av försäkringsengagemang. Instruktionerna bör även ange hur försäkringsakter ska förvaras.

Försäkringsakter bör förvaras på ett betryggande och säkert sätt. Vid förvaring av försäkringsakter bör hänsyn tas till försäkringsavtalets längd och tid för slutgiltig skadereglering efter inträffad skada.

Riskbedömning

För varje försäkringsklass eller riskgrupp gäller att teckningsinstruktionerna bör omfatta

- instruktioner och riktlinjer i fråga om riskurval och riskbedömning,
- instruktioner för uppföljning och förnyelse av försäkringsengagemang,
- definition av kumulrisker inom företagets verksamhetsområde och instruktioner och riktlinjer för hantering av dessa, och
- instruktioner och riktlinjer för hantering av moturvalsrisker.

För skadeförsäkring (försäkringsklass 1–18) gäller att teckningsinstruktionerna bör omfatta följande i fråga om riskbedömning:

- hantering av enskilda risker av sådan storlek att det faktiska självbehållet vid eventuella EML-genombrott eller kumulerande skadefall, riskerar att överstiga det i företaget tillämpade högsta självbehållet eller vad som anges om maximalt självbehåll i de försäkringstekniska riktlinjerna och det försäkringstekniska beräkningsunderlaget, och

– nivå för eventuell riskavtäckning genom fakultativ återförsäkring.

Vidare bör i fråga om skadeförsäkring iakttas att försäkringsengagemang, där fakultativ återförsäkring krävs, inte slutgiltigt bör accepteras förrän återförsäkringsavtäckning kan anses vara säkerställd.

Vid tecknande av försäkringar med lång avvecklingstid, bör i teckningsinstruktionerna beaktas de särskilda risker som sådana försäkringar medför.

För kredit- eller borgensförsäkring (klass 14–5) bör särskilt beaktas:

Erhållna panter i kredit- eller borgensförsäkringsengagemang bör inte kunna ersätta återförsäkringsavtäckning om det faktiska självbehållet därmed riskerar att överstiga det maximala självbehåll som angivits i de försäkringstekniska riktlinjerna och det försäkringstekniska beräkningsunderlaget.

Vid riskbedömning av lånegarantier inom kreditförsäkring bör beaktas svårigheten att avveckla sådana försäkringsengagemang utan att försäkringsfall uppstår, vilket förlänger engagemanget.

För mottagen återförsäkring inom respektive försäkringsklass eller riskgrupp gäller vad som ovan nämnts i fråga om direkt försäkring. Dessutom bör teckningsinstruktionerna i fråga om mottagen återförsäkring omfatta följande:

– hur återförsäkringsavtal ska utformas,

– bedömning av motparters (cedenters eller retrocedenters) soliditet och betalningsförmåga,

– beaktande av den mottagna försäkringsriskens andel av riskens totalomfattning och den faktiska riskexponering som denna andel medför, och

– system för återkoppling till den avgivna återförsäkringen för att undvika ökade risker i samband med upprepad retrocession.

Premiesättning

Företaget bör upprätta rutiner för kvalitetssäkring av premiesättningen i standardiserade premieberäkningssystem

För skadeförsäkring (försäkringsklass 1–18) gäller dessutom i fråga om individuell, icke standardiserad premieberäkning i enskilda försäkringsengagemang, att teckningsinstruktionerna bör omfatta följande moment:

– premiargument baserade på försäkringstekniska bedömningar och deras inverkan på premiekalkylen, och

– premiargument betingade av kommersiella hänsyn, t.ex. rabatter på grund av konkurrenssituation eller liknande.

Försäkringar förmedlade av försäkringsförmedlare

Företaget bör upprätta riktlinjer som innehåller villkor för att det ska acceptera försäkringar som förmedlas av försäkringsförmedlare. Dessa riktlinjer bör omfatta

en kontroll av att förmedlaren är registrerad hos Finansinspektionen för den försäkringsklass som förmedlas samt att förmedlaren har en ansvarsförsäkring av den omfattning som krävs.

Företaget bör vidare i fråga om försäkringsengagemang förmedlade av försäkringsförmedlare göra en egen bedömning av den bakomliggande riskbeskrivningen. EML-beräkningar tillhandahållna av försäkringsförmedlare bör alltid prövas av företaget.

Om försäkringar som förmedlas av försäkringsförmedlare omfattar villkor som skiljer sig från de villkor som normalt gäller för företagets försäkringar, bör en särskild bedömning göras av de ökade risker detta kan medföra.

Återförsäkringsrisker

Oförutsedda återförsäkringsrisker kan uppstå på grund av otillräckligt, felaktigt eller bristande återförsäkringskydd. Sådana risker kan t.ex. uppstå om försäkringsföretagets återförsäkringsprogram inte överensstämmer med den verksamhet som företaget driver eller om försäkringar som förmedlas av försäkringsförmedlare omfattar villkor som skiljer sig från de villkor som normalt gäller för företagets försäkringar.

Bristande kommunikation mellan försäkringsföretag och återförsäkrare kan även förorsaka oförutsedda återförsäkringsrisker exempelvis genom bristande kongruens mellan försäkringens originalvillkor och återförsäkringsavtalets villkor.

Återförsäkringsprogram

I förekommande fall bör återförsäkringsprogrammet omfatta

- en förteckning över företagets ikraftvarande återförsäkringsavtal inklusive, i förekommande fall, koncernåterförsäkringsavtal där självbehåll och limiter anges,
- principer för återförsäkringsavtäckning inom respektive försäkringsklass eller riskgrupp med beaktande av vad som i företaget har definierats som "en och samma risk" samt "kumulrisk",
- självbehållsgräns inom respektive försäkringsklass eller riskgrupp. I skadeförsäkringsföretag bör vid fastställande av självbehållsgräns beaktas vad som angivits om maximalt självbehåll i de försäkringstekniska riktlinjerna och det försäkringstekniska beräkningsunderlaget,
- allmänna riktlinjer för val av återförsäkrare, och
- riktlinjer för avgivande av återförsäkring inom koncerner och grupper där företaget själv ingår.

Avgiven återförsäkring

Företaget bör utfärda instruktioner för hantering av den avgivna återförsäkringen vilka överensstämmer med företagets återförsäkringsprogram och instruktioner för tecknande av försäkring. Dessa instruktioner bör omfatta

- en bedömning av återförsäkrarens soliditet och betalningsförmåga (security),

- en utformning av återförsäkringskontrakt och återförsäkringsavtal, och
- ett rapporterings- och avräkningsförfarande som säkerställer rapportering till återförsäkrare och kontroll av mot vilka återförsäkrare företaget har eller kan få krav för ej slutreglerade skador.

Vid avgiven återförsäkring bör, för undvikande av för höga självbehåll, instruktioner utfärdas för hantering av eventuella EML-genombrott.

Rapportering

Styrelsen bör se till att det finns informationssystem som på ett strukturerat och ändamålsenligt sätt tillhandahåller relevant information om tecknade försäkringar och de därmed sammanhängande riskerna.

Styrelsen bör vidare se till att den, och övriga för verksamheten ansvariga personer eller organ, regelbundet erhåller relevant information ur informationssystemen.

Dessa allmänna råd träder i kraft den 1 maj 2011, då Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2000:5) om teckningsrisker och återförsäkringsrisker i försäkringsbolag ska upphöra att gälla.

MARTIN ANDERSSON

Erik Elvers